

Wielmożny Panie!

W przekonaniu, że każde zdrojowisko największą odnosi korzyść przez porozumiewanie się lekarzy w niem ordynujących z kolegami najznamienitszemi, ośmielam się niniejszém zwrócić uwagę Szanownego Kolegi na niektóre właściwości szczawy Żegiestowskiej, tudzież samego Żegiestowa jako Zakładu, a to z powodu, iż w ostatnich czasach wbrew istotnej prawdzie usiłowano upośledzić wartość leczniczą żelezistej szczawy Żegiestowskiej.

W imię sprawiedliwości uprzejmie proszę Szanownego Kolegę o łaskawe uwzględnienie wody Żegiestowskiej i Zakładu zdrojowo-kapiełnego, którego jestem lekarzem kierującym.

Załączony wykaz składu chemicznego szczawy Żegiestowskiej, stwierdzony przez Komisję Balneologiczną w Krakowie, na posiedzeniu dnia 12 Lutego 1879 r., wskazuje istotny jój skład.

Z porównania wynika, że woda Żegiestowska zawiera *więcej* od wody Krynickiej w okrągłych cyfrach:

	w 1000 gramach	w 1 funcie
Węglańu litowego	4 miligramy	$\frac{1}{6}$ grana
„ magnowego	$\frac{1}{2}$ grama	$4\frac{9}{10}$ granów
„ żelazawego	1 centigram	$\frac{1}{8}$ grana, a nawet $\frac{1}{6}$ grana *)
Kwasu węglowego istotnie wolnego	278.56 Cent. sześć.	22.138 Cali sześcienn.

Biorąc za miarę stężenia wody żelezistej stosunek soli żelazawych do ogółu składników stałych, sole żelazawe w postaci węglanów bezwodnych wynoszą:

w Żegiestowie $\frac{1}{46}$
w Krynicy $\frac{1}{67}$

ogółu składników stałych.

Wody nasze zwykle bywają porównywane ze zdrojami żelezistemi alkalowo-ziemnymi.

*) Według rozbioru chemicznego wody krynickiej prof. Stópczańskiego.

Porównanie źródła żelazistego Żegiestowskiego z innemi tego rodzaju źródłami, używającemi wziętości, wyświeci wysokie stanowisko, jakie lekarze i klinicyści nasi, bliżej ze składem wody Żegiestowskiej obeznani, powszechnie szczerwie Żegiestowskiej przyznają.

*) 1000 Gramów wody (litr) zawiera miligramów :

Dwuwęglanu żelazawego	Dwuwęglanu wapniowego	Dwuwęglanu magnezowego	Kwasu węglowego, istotnie wolnego
Driburg 74	Krynica 1919	Żegiestów 777	Cent. sześć.
Schwalbach II. 67	Żegiestów 1582	Schwalbach . . . 605-290	Żegiestów 1564
Elster 62-58	Driburg 1454	Krynica 507	Franzensbad III. . . 1462
Schwalbach I. 57	Pyrmont 1003	St. Moritz 241	Schwalbach I. 1425
Żegiestów 54	Kudowa 706	Elster I. 241	Pyrmont 1305
Schwalbach III. 49	Schwalbach . . . 572-215	Kudowa 238	Krynica 1286
St. Moritz 45	Elster 205-151	Franzensbad . . . 132-121	Schwalbach II. . . . 1250
Franzensbad III. . . . 41	St. Moritz 45	Pyrmont 76	Driburg 1234
Krynica 39	Franzensbad III. . 41-42	Driburg 67	Kudowa 1217
Pyrmont 36			Franzensbad I. . . . 1202
Kudowa 35			Elster 980-878
Franzensbad IV. . . . 12			Franzensbad IV. . . . 831

Z tego zestawienia wynika, że woda Żegiestowska zawiera wprawdzie nieco mniej żelaza od niektórych źródeł w Schwalbach, Driburg i Elster, lecz natomiast posiada inne zalety, które ją nie tylko stawiają na równi, ale nawet dają jej wyższość nad wodami żelazistemi, najczęściej w praktyce codzienniej używanymi.

Szczała żegiestowska nie posiada za mało dwuwęglanu wapniowego, ani też nie utrudnia trawienia zbytnią ilością tej soli, pod względem zaś zawartości dwuwęglanu magnezowego, Żegiestów przoduje wszystkim źródłom żelazistym, co sprawia, że woda Żegiestowska nawet w większych ilościach użyta, bywa doskonale przyswajana przez ustrój i nie sprawia zatkania stolca, przypadku, z którym przy podawaniu wód żelazistych wciąż walczyć musimy. Co zaś do ilości kwasu węglowego, Żegiestów stoi na czele wszystkich znanych dotąd źródeł żelazistych, z czego wynika, że *woda Żegiestowska jest najsilniejszą szczałą żelazistą* ze wszystkich znanych dotychczas wód żelazistych.

Wyróżniającą ją cechą nad wszelkie inne wody żelaziste jest nader wielka jej strawność i łatwość przyswojenia jej pierwiastków, mianowicie jej żelaza i kwasu węglowego, co codzienne stwierdza doświadczenie.

Już pogląd na skład chemiczny źródła Żegiestowskiego jest rękojmią skuteczności wody Żegiestowskiej. Nie będę też powtarzał już tej nieco formy wskazań leczniczych dla wód żelazistych w ogóle, dla wody zaś Żegiestowskiej w szczególności, bo każdy z Szanownych Kolegów po tym przedstawieniu właściwości szczały Żegiestowskiej chętnie przyzna należne jej zalety, a tym samym najlepiej ją zastosuje dla swych chorych. Nie będąc zwolennikiem balneologicznej reklamy, poprzestaję na przedmiotowym przedstawieniu rzeczy, powołując się zresztą na wyniki moich spostrzeżeń, corocznie ogłaszane od lat kilku w Sprawozdaniach z ruchu i rozwoju Zakładu zdrojowo-kąpielnego w Żegiestowie.

*) Lutostański. Porównanie wody Żegiestowskiej z wodami żelazistymi zagranicznymi.

Klimat Żegiestowa posiada wszelkie cechy klimatu górskiego, lecz o wiele jest łagodniejszy od sąsiednich dolin międzygórskich. Pod względem wyniesienia nad poziom morza, Żegiestów zajmuje niepoślednie miejsce. Chorzy mieszkają tu na podłożu doliny na wysokości 1450 stóp, przebywając zaś na sąsiednich górach, znajdują się na wysokości 2000-2500 stóp. Słusznie więc można powiedzieć, iż tylko jeden St. Moritz, ze wszystkich zdrojowisk, posiadających wody żelaziste, przewyższa co do wyniesienia Żegiestów, który można nazwać polskim St. Moritz.

Sam klimat Żegiestowski może usunąć wiele zboczeń od prawidłowego wzoru, spostrzeganych w niektórych chorobach długotrwałych; w każdym razie czynniki klimatyczne wspierają skuteczność leczenia za pomocą szczawy Żegiestowskiej. Pobyt w Żegiestowie szczególnie się zaleca dla chorych ze wszelkimi chorobami przewlekłymi, którym towarzyszy niedokrewność, wysoki stopień nerwowości, upośledzone trawienie i krążenie krwi, tudzież osłabienie czynności układu nerwowego. Ozdrowieńcy, osoby usposobione do suchot, dzieci cierpiące na żołądki i krzywicę, znajdują w Żegiestowie zbawienne miejsce letniego pobytu.

Kąpiele zimne w Popradzie stanowią bardzo ważny środek leczniczy, jakim rzadko który Zakład poszczycić się może. Wskutek nagłego spadku tej górskiej rzeki, tworzą się liczne, pienne bałwany, które bardzo silnie uderzają na ciało osoby kąpiącej się. W tym względzie kąpiele Popradowe podobne są bardzo do kąpiel morskich. Średnia ciepłota wody wynosi $+ 12^{\circ}$ R.

Do środków leczniczych, którymi Żegiestów na korzyść swych chorych rozporządza, należą dalej: kąpiele mineralne z ich rozlicznymi odmianami, a mianowicie: kąpiele wannowe, nasiadowe, natryskowe, borowinowe, w łazienkach odpowiednio urządzonych. Kąpiele Żegiestowskie z powodu obfitości szczawy w kwas węglowy na pierwszym stoją miejscu w szeregu wszystkich znanych kąpiel żelazistych i tylko przed jedną szczawą w St. Moritz winny uchylić czoła. Apteka i skład wód mineralnych, mleko, żętyca, pomoc lekarska, dopełniają reszty wymagań.

Co do urządzenia Zakładu, może Wielmożny Pan zapewnić swych pacjentów, że znajdują w nim wszelkie wygody według życzenia. Od czasu otwarcia kolei Tarnowsko-Leluchowskiej i utworzenia stacyi w samym Żegiestowie, Zakład przybrał całkiem inną postać. Pomieszkania porządne i wygodne z pościelą (200 pokojów). Apartamenta dla możniejszych rodzin, dwie restauracye, sklepy, urząd pocztowy i telegraficzny w miejscu. Do uprzyjemnienia pobytu służy orkiestra, czytelnia, sala konwersacyjna, piękne spacerki i wycieczki w urocze okolice.

Kończę słowami śp. prof. *Dietla*: „Nie zebrzemy dla zdrojów naszych o jałmuznę, prosimy tylko o oddanie im przynależnej sprawiedliwości.“

Listy adresować proszę: Do Zarządu Zdrojowego w Żegiestowie, lub w razie potrzeby do mnie.

Kraków w Kwietniu 1879 r.

Z głębokim uszanowaniem

Dr. Tytus Szczepański

Lekarz zakładowy.

Czł. Tow. lek. krak. i Komisji balneologicznej w Krakowie.

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

213413